

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6570 El. p. eugenijus.jovaisa@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

2017-03-28 Nr. EJ-S-7

DĖL EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ FONDO ARGUMENTŲ ASMENVARDŽIŲ RAŠYBOS PASUOSE KLAUSIMU

Seimo narius pasiekė problemų dėl įrašų pasuose nevalstybine kalba patiriančius piliečius atstovaujancio Europos žmogaus teisių fondo (Fondo) raštas bei atskirų Fondo mobilizuotų asmenų laiškai, kuriuose dėstomos asmeninės situacijos, kai piliečiai patyrė sunkumų dėl galiojančių šalies įstatymų. Tiek Fondo raštu, tiek piliečių laiškais raginama įteisinti įrašus pasuose nevalstybine kalba vietoje valstybinės. Būtina atkreipti Seimo narių dėmesį į kelis su šiais laiškais susijusius aspektus, dėl kurių jie gali būti klaidinantys:

- Teigiama, kad problemų dėl asmenvardžių rašymo Lietuvos piliečių pasuose tik valstybine patiria „ne tik tautinių mažumų atstovai, bet ir visi Lietuvos piliečiai, susituokę su užsieniečiais, o taip pat tokiose santuokose gimę vaikai“. Iš tiesų problemų patirti gali tik užsieniečių sutuoktiniai ir vaikai, nes tik jie gali turėti kitaip vardą ir pavardę nurodančius savo ar šeimos narių asmens dokumentus, kas realiai apsunkina įvairių formų dokumentų tvarkymą. Ne lietuvių tautybės Lietuvos piliečiai su jokiais tokio pobūdžio problemomis negali susidurti, o jų tapatybė yra viena ir aiški – tokia, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos pase;

- Būtent su užsieniečiais susituokusiųjų ar jų vaikų problemas atspindi absoliuti dauguma Fondo pristatomų atvejų. Pateikiant juos, kuriamas dirbtinis supriešinimas. Teigiama, neva siūlymas rašyti kitų įrašų puslapyje neišsprendžia šių asmenų problemos, nes tokie įrašai nėra oficialūs. Tai nepagrįstas teiginys. Latvija sėkmingai taiko įrašų kitame puslapyje praktiką, o šie įrašai yra pripažįstami užsienio valstybių ir nesukuria Latvijos piliečiams dvigubo tapatumo problemų.

- Teigiama, kad papildomi įrašai dėl vienodos visoje ES tapatybės kortelės galimi tik pasuose, bet ne tapatybės kortelėje, o piliečiai nori ir turi teisę rinktis naudotis tapatybės kortele. Tai taip pat neegzistuojanti problema, nes tos pačios Latvijos, esančios ES nare, piliečiai naudojami tapatybės kortelėmis su įrašais nevalstybine kalba kitoje tapatybės kortelės pusėje. Šį ir kitus faktus, paneigiančius plačiai paplitusius mitus apie Latviją, praėjusiais metais Seime vykusioje konferencijoje pristatė Latvijos kalbininkai.

- Teigiama, kad Lietuvoje net kas šešta santuoka yra mišri, todėl su Fondo keliamą problema susiduria daugybė šeimų. Nutylima, jog toks pats kaip Lietuvoje reguliavimas egzistuoja absoliučioje daugumoje ES ir apskritai Vakarų pasaulio valstybių, kuriose nėra galimybės asmens dokumentuose rašyti nevalstybine kalba. Keltinas retorinis klausimas, ar visose šiose šalyse nėra mišrių santuokų, ar tokiems sutuoktiniams ten dėl identiškų aplinkybių neiškyla identiškų problemų.

- Plačiai pristatomi Fondo reikalavimams palankūs apylinkės ir apygardos lygmens Lietuvos teismų sprendimai atskirų asmenų bylose, tačiau nutylimi Konstitucinio teismo ir Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo sprendimai, kuriais, KT atveju, įtvirtinta ir LVAT pakartota nuostata, jog su Konstitucija suderinamas yra asmenvardžių nevalstybine kalba rašymas tik papildomų įrašų skyriuje. Kitaip tariant, Fondo reikalavimas įteisinti rašymą nevalstybine kalba vietoje valstybinės kalbos būtų antikonstitucinis.

- Paskutiniu susijusiu išaiškinimu Konstitucinis teismas nurodė, kad Valstybinė lietuvių kalbos komisija gali numatyti šios taisyklės išimtis. Šios išimtys buvo numatytos būtent

Lietuvos pilietybę gavusiems užsieniečiams, jų sutuoktiniams ir vaikams – būtent tai piliečių grupei, kurią atstovauja Fondas. Šiems asmenims suteikti galimybę rašyti pasuose nevalstybine kalba pagrindiniame paso puslapyje nebūtų prieštaravimas Konstitucijai, tačiau tai niekaip nesukuria pagrindo šios išimties paversti taisykle ir įteisinti įrašus pasuose nevalstybine kalba vietoje valstybinės visiems to norintiems asmenims.

- Seimui 2015 metais pateiktas TALKOS už valstybinę kalbą projektas, už kurį pasirašė 69 000 Lietuvos piliečių, siūlo rašyti nevalstybine kalba paso papildomų įrašų puslapyje arba kitoje tapatybės kortelės pusėje. Toks reglamentavimas Europos žmogaus teisių teismo ne kartą pripažintas teisėtu ir nepažeidžiančiu žmogaus teisių (pvz., Metzen vs Latvia byloje). Fondas atkreipia dėmesį, jog Latvija yra ir pralaimėjusi vieną su rašybos klausimais susijusią bylą Europos žmogaus teisių teisme, tačiau nutyli, jog tai susiję ne su rašymu nevalstybine kalba papildomų įrašų puslapyje, o su Latvijoje pakankamai neseniai galiojančia praktika sulatvinti savo piliečių vardus. Lietuvoje, laikantis 1994 metų Lietuvos-Lenkijos sutarties nuostatų, piliečių vardai ir pavardės yra rašomi valstybine kalba pagal originalų pavardės skambesį, tačiau nėra sulietuvinami ir prie jų nėra privalomai pridamos lietuviškos pavardžių galūnės (pvz., Tomaševski nėra nei Tamašauskas, nei Tomaševskis). Latvijoje daroma būtent tai ir šią praktiką EŽTT sprendime byloje „Raihman v. Latvija“ įvardijo kaip „priverstinį vardo ir pavardės keitimą“. Tačiau Lietuvoje tokia praktika nėra siūloma, o rašymo nevalstybine kalba papildomų įrašų puslapyje projektai supaprastintai vadinami „latvišku variantu“ tik nurodant bendrą principą tokius įrašus leisti kitoje paso ar tapatybės kortelės vietoje.

- TALKOS už valstybinę kalbą projektas niekaip išskirtinai nereglamentuoja užsieniečių, jų sutuoktinių ir vaikų asmenvardžių rašymo jų asmens dokumentuose. Kadangi TALKOS tikslas buvo pasiūlyti su Konstitucija suderinamą kompromisą asmenvardžių rašybos klausimu, jos siūlymas niekaip neprieštarauja ir neužkerta kelio minimiems asmenims Valstybinės lietuvių kalbos komisijos suteiktos išimties įtvirtinimui teisės aktuose. Daryti tai ar ne, turėtų būti atviros Seimo narių diskusijos ir politinės valios klausimas. Visi fondo pateikti argumentai byloja būtent tokios Konstitucijai neprieštaraujančios išimties užsieniečiams, jų sutuoktiniams ir vaikams naudai, tačiau jokia prasme ne šios išimties pavertimui bendra taisykle, kaip yra pasiūlę I. Šiaulienė, G. Kirkilas, o dabar Seimui siūlyti viešai žada A. Kubilius.

Kviečiu Seimo narius balsuoti už TALKOS projektą, kuris yra visiškai suderinamas su užsieniečiams ir jų šeimoms prašoma išimtimi, o dėl šios išimties priėmimo nuspręsti atskiromis pataisomis.

Seimo narys

Eugenijus Jovaiša